

BIG BUSINESS PÅ BISTAND

Rapport om Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU)
og dens investeringer i store danske virksomheder

Denne rapport er udgivet i oktober 2018 af:

Afrika Kontakt

Wesselsgade 2, st.
2200 København N

Telefon: 3535 9232
www.udviklingforhvem.dk
www.afrika.dk
info@afrika.dk

Tekster og research: Eigil Johannisson, eigil@afrika.dk
En stor og varm tak til Afrika Kontakts Research Kollektiv og kollegaerne fra mange andre foreninger for faglig sparring og gode input i processen.

Fotos: Kenya, Patrick Ngugi; Nigeria, Ajayi Oluwagbemiga og Afrika Kontakts billedarkiv

Design: Rabotnik.coop

©Afrika Kontakt 2018

ISBN tryk udgave: 978-87-991789-2-6 87-991789-2-3
EAN 9788799178926

ISBN elektronisk udgave: 978-87-991789-3-3 87-991789-3-1
EAN 9788799178933

Resumé

Dansk udviklingsbistand går til Mærsk og Danone igennem Investeringsfonden for Udviklingslande (IFU). Vores udviklingsbistand kan bruges bedre. IFU er en dansk, statsøjet investeringsfond, der investerer i udviklingslande og i såkaldte vækstlande. IFU har både egne investeringer og administrerer en række fonde, som investerer efter samme logik som IFU: De investerer primært i store danske virksomheder med et højt afkast. Siden 2015 har IFU fået over 900 mio. kr. i udviklingsbistand, og pensionskasser har investeret milliarder i IFU's fonde. IFU's erklærede formål er at "bidrage til bæredygtig udvikling i udviklingslande og bidrage til realiseringen af FN's Verdensmål".¹ Men virkeligheden er dog en anden. Det er centralt i FN's Verdensmål at mindske klimabelastningen drastisk og støtte mindre virksomheder og landbrug, men denne rapport viser, at IFU primært støtter store virksomheder, der i mange tilfælde udleder store mængder drivhusgasser.

IFU har i dag investeringer i fem forskellige oliekræfter og for over 600 mio. kr. i enorme svinefabrikker, som har et højt CO2 aftryk. 11% af IFU's egne investeringer går pt. til Danmarks største virksomhed, Mærsk, hvilket illustrerer, at IFU fokuserer på meget store virksomheder. Derudover har IFU investeret massivt i Danones datterselskab, Fan Milk, der laver mejeriprodukter i Vestafrika. Danone har ligesom mange andre multinationale virksomheder holdingselskaber i skattelylande, hvor virksomheder placerer deres penge for at undgå skattebetaling. Fan Milk importerer deres mælkepulver fra EU, hvor mælkeproduktion får høje tilskud fra EU's landbrugsstøtte og derfor kan udkonkurrere lokale mælkebønder. Vi bør ikke bruge vores udviklingsbistand og pensionsopsparinger på sådanne investeringer.

Med disse eksempler viser denne rapport, at IFU ikke prioriterer bæredygtighed og lokal udvikling. Det altoverskyggende formål for IFU er derimod at få et højt afkast og at støtte store danske virksomheder. I denne rapport konkluderes, at den danske regering bør ændre IFU's mandat fundamentalt, så IFU i stedet investerer i bæredygtig produktion. IFU bør støtte lokale, mindre virksomheder og landbrug, da det er dem, som er motoren for en bæredygtig udvikling – ikke store danske og multinationale virksomheder.

Indholdsfortegnelse

1. Politisk prioritering af IFU: Udviklingsmidler til store danske virksomheder	6
2. Udenlandske giganter skaber ikke bæredygtig udvikling	10
Mindre lokale virksomheder og landbrug er motoren for udvikling	11
Klima og miljø	13
3. Cases: Produktion af is, olie, svin og blomster	14
Is i Afrika	15
Oliekraftværker	16
Svineproduktion	16
Blomsterproduktion i Kenya	20
4. Konklusion	22
Anbefalinger: Hvordan IFU kan skabe lokal udvikling	23
Anbefalinger: Hvordan IFU kan bidrage til en grøn omstilling	23
Anbefalinger: Skat og gennemsigtighed	23

Rapportens opbygning

I rapportens første afsnit forklares den politiske prioritering af IFU og IFU's måde at investere på. I andet afsnit forklares hvorfor lokale, små og mellemstore virksomheder og landbrug er så centrale for udvikling og vigtigheden af klima- og miljøhensyn. I tredje afsnit vises en række eksempler på IFU's investeringer, der illustrerer, at IFU ikke sikrer hverken bæredygtighed eller lokal udvikling. I fjerde afsnit konkluderes der og fremlægges en række anbefalinger, som regeringen og IFU må tage til efterretning, hvis IFU skal leve op til målsætningen om at skabe lokal, bæredygtig udvikling.

Denne rapport er udarbejdet på baggrund af research samt dialog med medarbejdere fra IFU og med virksomheder, som IFU har investeret i. Derudover er der taget udgangspunkt i rapporter fra IFU, Verdensbanken og EU m.fl. Rapporten tager afsæt i førende forskning indenfor økonomisk udvikling og bæredygtighed.

Politisk prioritering af IFU:

**Udviklingsmidler til store
danske virksomheder**

IFU er en statsejet investeringsfond, der blev etableret i 1967 med midler fra staten. IFU har egne investeringer og administrerer også andre fonde med særlige fokusområder. Med oprettelsen af Verdensmålsfonden administrerer IFU nu i alt syv fonde.^a

Politisk prioritet

I et hidtil uset omfang har skiftende danske regeringer siden 2015 brugt udviklingsbistand til at støtte IFU og dets fonde. I denne periode har IFU og fondene i IFU modtaget 931 mio. kr. fra udviklingsbistanden.^b Udover udviklingsbistand har pensionskasser leveret startkapital til Klimainvesteringsfonden, der blev etableret i 2014, Landbrugsfonden fra 2016, og den nye Verdensmålsfond fra 2018.^c Verdensmålsfonden er pt. finansieret af 40% offentlige midler - udviklingsbistand og kapital fra IFU.² IFU har fået et nærmest rentefrit lån på 800 mio. kr. fra staten med sikring i udviklingsbistanden for at have råd til at skyde penge i Verdensmålsfonden.³

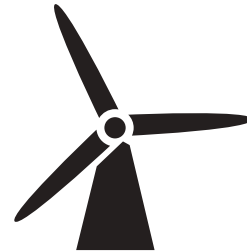
Disse tre nye fonde bliver alle administreret af IFU. Ligesom IFU selv, laver de tre nye fonde investeringer på markedsvilkår i udviklingslande og i såkaldte vækstlande. Mens IFU's egne midler investeres flere gange, så bliver disse interne fondes kapital kun investeret én gang, hvorefter midlerne og afkastet betales tilbage til pensionskasserne og andre investorer. Samlet set, administrerer IFU 11,5 milliarder kr. i dag. Mellem 2012 og 2016 er der sket en fordobling af IFU's samlede investeringer, og regeringens strategi er at fordoble IFU's investeringer igen frem mod 2021.⁴

Denne politiske prioritering af IFU sker på trods af, at danske forskere peger på, at direkte støtte til enkelte danske virksomheder og landbrug generelt er "dyr, ineffektiv og ikke-bæredygtig".⁵ Det skyldes, at investeringerne ofte vil rette sig mere mod danske virksomheders behov end virksomhederne i modtagerlandene, og at markeds kræfterne alene ikke vil kunne skabe bedre forhold for virksomheder og småbønder.⁶ At give udviklingsbistand til IFU er altså en ineffektiv og ubæredygtig måde at skabe udvikling på.

IFU's mandat

IFU's investeringer skal efter sigende både kunne levere et højt afkast til investorerne, udvikle danske virksomheder og skabe lokal udvikling, der realiserer FN's verdensmål. Eksempler på IFU's investeringer peger dog på, at mens afkastet er højt, og danske virksomheder er centrale aktører i investeringerne, så sker der en meget begrænset udvikling lokalt. De lokale virksomheder og landbrug spiller nemlig en perifer rolle i investeringerne, mens der er reel risiko for at udkonkurrere dem.

IFU

Klimafonden

2014

Landbrugsfonden

2016

Verdensmålsfonden

2018

^a Udover Verdensmålsfonden administrerer IFU Landbrugsfonden, Klimainvesteringsfonden, Den Arabiske Investeringsfond, IFU Investment Partners, Ukraine Facility og Danida Business Finance.

^b Danida Business Finance er ikke medtaget, da den ikke investerer på markedsvilkår ligesom resten af IFU. Derfor er den heller ikke inkluderet i de fortsatte henvisninger til fondene administreret af IFU. Siden 2015 har IFU, og fondene i IFU, fået følgende i udviklingsbistand: 50 mio. til en projektudviklingsfacilitet, 30 mio. til en udviklingsfacilitet for Ukraine, 153 til en Neighbourhood Energy Investment Fund, 60 mio. til en SMV facilitet, 88 mio. til Landbrugsfonden, 100 mio. til Verdensmålsfonden og 200 mio. til IFU selv. Ifølge finanslovsforlaget får IFU yderligere 250 mio. kr. i 2019.

^c Pensionskasser har investeret 2400 mio. kr. i Verdensmålsfonden, 500 mio. kr. i landbrugsfonden og 775 mio. kr. i Klimainvesteringsfonden.

I 2015 blev IFU's mandat udvidet, så IFU's investeringer ikke længere er forbeholdt de fattigste lande, men nu inkluderer alle 146 lande på OECD's liste over udviklingslande. 50% af IFU's investeringer er dog øremærket lavindkomstlande.^d Denne ændring betyder, at der fortsat kan investeres i bl.a. Kina og Tyrkiet, som ellers var ved at falde uden for IFU's investeringsområde.⁷

Før 2017 skulle der være en såkaldt dansk interesse for, at IFU kunne investere i et projekt, hvilket typisk indebærer, at en dansk virksomhed vil etablere sig i udlandet. Det blev dog ændret, så en dansk interesse ikke længere er et krav i IFU's investeringer. Danske virksomheder vil dog stadig i praksis være centrale i IFU's investeringer, og IFU formulerer stadig, at deres hovedfokus er at investere i eller med danske virksomheder.⁸ Derfor er der ikke noget, der tyder på, at lokale virksomheders behov i fremtiden vil prioriteres.

IFU, og fondene i IFU, investerer på markedsvilkår,^e men driften af IFU er understøttet af den danske stat og udviklingsbistanden. At IFU investerer på markedsvilkår indebærer, at der forventes et højt afkast på investeringerne, og at der er en relativ kort tilbagebetalingsperiode af lånene på gennemsnitligt 7 år.⁹ I 2016 var der på tværs af IFU's fonde et bruttoafkast af aktiekapitalen på 11,6% og på 8,8% på lånene.¹⁰ I den nyligt etablerede Verdensmålsfond har man en målsætning om at få et afkast på 10-12% om året. Det høje afkast kan betyde, at IFU fortsat fremover vil prioritere at investere i store virksomheder, hvor der er mindre risiko og færre administrationsomkostninger.

Investeringer i store virksomheder

IFU har igennem længere tid primært støttet store danske virksomheder. Ud af de 14 største danske virksomheder har ni fået støtte fra IFU.¹¹ I dag går 11% af IFU's egne investeringer til Mærsk.^f I 2015-2017 fik IFU 60 mio. kr. fra udviklingsbistanden til at øge andelen af IFU's direkte investeringer i små og mellemstore virksomheder. Men ser man på denne periode i Afrika, så har IFU næsten udelukkende investeret i store virksomheder. Ud af 589 mio. kr. i direkte investeringer over de seneste tre år i Afrika, er 93% gået til store virksomheder.⁹ De resterende 7% er investeret i mellemstore virksomheder. IFU har ikke én eneste gang investeret i en lille virksomhed i denne periode.

Udover IFU's direkte investeringer, så investerer IFU også i eksterne fonde.^h Det er den eneste reelle måde IFU investerer i mindre virksomheder på. Men det er en problematisk måde at investere på, da disse fonde er placeret i skattelety – lande der har en meget lav skattebetaling og dårlig gennemsigthed i skatteforholdene. De er placeret der for at undgå dobbeltbeskatning,ⁱ men det indebærer, at IFU bidrager til et system, hvor regeringer har et incitament til at sænke skatten og skabe uigennemsigtige skatteforhold til at tiltrække virksomheder og fonde. IFU investerer i meget begrænset omfang i små og mellemstore virksomheder (SMV'er), og IFU's eneste reelle måde at gøre det på er dybt problematisk.

I dag er IFU's mindste investeringer på lidt under en million kr., men med den nye Verdensmålsfond skal hver enkelt investering være på minimum 25 mio. kr.¹², og IFU regner med et større afkast i Verdensmålsfonden end i resten af IFU. Det tyder på, at IFU i fremtiden vil prioritere meget store virksomheder, som har den nødvendige størrelse til de store investeringer, og hvor der er færre administrationsomkostninger og mindre risiko. I det næste afsnit forklares det, hvorfor udviklingsbistand til store danske virksomheder ikke skaber bæredygtig udvikling.

^d Lavindkomstlande inkluderer lande med en bruttonationalindkomst pr. Indbygger, der er under 80% af Verdensbankens definition af lavere mellemindkomstlande.

^e Med undtagelse af DANIDA Business Finance

^f IFU selv har investeringer for 3,4 mia. kr., hvoraf 384 mio. kr. er investeret i Mærsk. Se annekset til rapporten for oversigt over Mærsk investeringerne.

⁹ Små virksomheder defineres som virksomheder som beskæftiger under 50 medarbejdere og som har en balance el. omsætning på ikke over 10 mio. euro. Mellemstore beskæftiger under 250 og har en omsætning på ikke over 50 mio. euro el. en balance på ikke over 43 mio. euro.

De investeringer hvor holdingselskaber er den primære partner er ikke medtaget i beregningerne, da IFU ikke fremlægger, hvilken virksomhed der står for produktionen. Sidst i rapporten kan findes et overblik over IFU's investeringer i Afrika de seneste tre år. Små virksomheder defineres som virksomheder, der beskæftiger under 50 medarbejdere og som har en balance eller omsætning på ikke over 10 mio. euro. Mellemstore virksomheder beskæftiger under 250 og har en omsætning på ikke over 50 mio. euro eller en balance på ikke over 43 mio. euro.

Sidst i rapporten kan findes et overblik over IFU's investeringer i Afrika de seneste tre år.

^h Disse eksterne fonde skal altså ikke forveksles med eksempelvis Verdensmålsfonden, der er administreret af IFU.

ⁱ Dobbeltbeskatning indebærer, at der både sker en beskatning i landet, hvor den eksterne fond er placeret og en beskatning i det indelige investeringsland.

IFU's samlede direkte investeringer i Afrika

Nye investeringer i 2015-2017

Udenlandske giganter skaber ikke bæredygtig udvikling

Pointer

- For at skabe lokal udvikling skal IFU investere i småbønder og mindre virksomheder
- Hvis klimaforandringer ikke adresseres globalt, er 720 mio. mennesker i risiko for igen at træde ind i ekstrem fattigdom
- IFU skal derfor sætte ambitiøse klima- og miljømålsætninger og screene alle investeringer i det henseende

IFU's erklærede mål er at "bidrage til bæredygtig udvikling i udviklingslande og bidrage til realiseringen af FN's Verdensmål".¹³ Men IFU overser vigtigheden af mindst to helt centrale elementer: 1) Investeringer bør styrke små og mellemstore, lokale virksomheder og landbrug fremfor at konkurrere med dem, og 2) investeringer skal være bæredygtige ift. både klima og miljø. For begge elementer er det centralt, at IFU bør støtte projekter, der ikke ville kunne være foregået uden offentlige midler: IFU bør investere i de projekter, der bidrager til grøn omstilling, som private ikke investerer i, og IFU bør støtte de småbønder, som ikke kan få lån fra private banker. Kun på den måde får vi noget ud af vores offentlige midler, der ikke alligevel ville blive finansieret. I det kommende afsnit forklares vigtigheden af mindre virksomheder og landbrug, hvorefter klima- og miljøhensyn tages op.

Mindre lokale virksomheder og landbrug er motoren for udvikling

IFU investerer primært i store danske virksomheder og overser vigtigheden af at støtte små og mellemstore virksomheder (SMV'er) og småbønder.

Multinationale virksomheder

Forskning peger på, at det er økonomisk essentielt for et udviklingsland at udvikle egne SMV'er og småbønder, men den unfair konkurrence de møder fra udenlandske virksomheder er et stigende problem.¹⁴ Den unfair konkurrence kan bl.a. bestå i at udenlandske virksomheder modtager erhvervsstøtte til at etablere sig i andre lande (f.eks. igennem IFU og EU's landbrugsstøtte). At investere i store virksomheder, der er aktive i mange forskellige lande, kan have flere negative effekter.

To vil nævnes her:

1 Fair skat

Multinationale virksomheder kan flytte deres overskud i skattely og dermed reducere deres skattebetaling dramatisk.¹⁵ De ulovlige pengestrømme ud af Afrika er for eksempel meget større end den udviklingsbistand Afrika modtager. OECD vurderer, at det er tre gange højere end udviklingsbistanden, mens Tax Justice Network vurderer, at det er 10 gange så meget.¹⁶

2 Udemokratisk indflydelse

Ligeledes kan store multinationale virksomheder få omfattende politisk magt, som kan betyde, at politikere vælger at lave lovgivning, der favoriserer dem i stedet for den brede befolkning. Investerer man i mindre virksomheder og småbønder, koncentrerer man ikke magten hos de få, men bidrager til et mere demokratisk samfund.

Udvikling baseret på udenlandske virksomheder er usikkert:

Da Madagaskar mistede dets handelsfordele til det amerikanske marked i 2009 forlod de fleste asiatiske virksomheder i tøjindustrien landet. De lokale virksomheder med ejere fra Madagaskar og naboøen Mauritius blev og fandt nye måder at være økonomisk bæredygtige på.¹⁷

Småbønder

Mens der sker investeringer i storskala landbrug, så er der et enormt behov for støtte til smålandbrug.¹⁸ Der er mindst tre gode grunde til at støtte småbønder.

1) Småbønder er langt mere produktive end store landbrug til at dyrke langt de fleste afgrøder, da de bl.a. kan udnytte pladsen ved at dyrke forskellige afgrøder og bruge familiens arbejdskraft.¹⁹

2) Småbønder udgør en stor gruppe af de næsten en milliard mennesker, der sulter i verden, og man vil derfor direkte forbedre fødevarerikigheden ved at støtte dem.²⁰

3) Småbønder ejer og bruger allerede en stor del af jorden i Afrika, der kunne blive udnyttet mere effektivt med bæredygtige midler.²¹ Investerer man i disse småbønder, der allerede har og bruger jorden, kan man undgå land grabbing. Land grabbing indebærer typisk, at landbrug og virksomheder på illegitim vis tilegner sig omfattende landområder og tvangsflytter lokalbefolkningen.²²

Bliver klimaforandringerne ikke adresseret globalt med det samme, så er mere end 720 millioner mennesker i risiko for at genindtræde i ekstrem fattigdom mellem 2030 og 2050

Lokalt ejede SMV'er

Lokalt ejede SMV'er benytter ofte mere lokal arbejdskraft og flere lokale leverandører end udenlandske virksomheder, og det har naturligvis en stor betydning for den lokale økonomi.²³ Studier viser, at små virksomheder skaber flere jobs end store virksomheder ift. deres størrelse²⁴ og at lokale virksomheder i visse sektorer klarer sig langt bedre end de udenlandske virksomheder i branchen.²⁵ Investerer IFU i lokale SMV'er vil der blive skabt langt flere lokale jobs, end når de investerer i store, udenlandske virksomheder.

Lokalt ejede virksomheder er også bedre til at fastholde arbejdspladserne i landet. Udenlandske virksomheder har en tendens til at flytte produktionen udenlands, hvis forhold ændrer sig såsom stigende lønninger, mens lokale virksomheder oftere vil omstille sig og blive i oprindelseslandet.²⁶

Arbejdere, der driver egne virksomheder og landbrug, vil have stærkeste incitamenter til at fastholde virksomheden lokalt. IFU bør investere i lokalt ejede SMV'er, og hvor det er muligt også i kooperativer. På den måde vil IFU kunne skabe flest jobs, der også fremover vil blive i investeringslandet.

Mondragon kooperativer:

I Baskerlandet og Navarra i Spanien er der 110 kooperativer, hvor 70.000 arbejdere også er ejere i virksomhederne.²⁷ Mondragon kooperativerne viser, at mellemstore virksomheder både kan fungere demokratisk og samtidig være økonomisk levedygtige i mange forskellige sektorer. Kooperativerne klarede sig faktisk bedre under finanskrisen i 2008 end andre virksomheder.

Klima og miljø

Man kan ikke skabe reel økonomisk udvikling uden at adressere klima og miljøproblemer. Bliver klimaforandringerne ikke adresseret globalt med det samme, så er mere end 720 millioner mennesker i risiko for at genindtræde i ekstrem fattigdom mellem 2030 og 2050. Dette skyldes bl.a. stigende tørke.²⁸ IFU vil begynde at screene investeringerne i Verdensmålsfonden ift. klimaindvirkning. Dette er en god start. Men resten af IFU's investeringer bliver ikke screenet. Selv hvis der foregår en screening, så har IFU ingen regler eller målsætninger for hvilken klima og miljøbelastning, man vil acceptere. IFU vil ikke afvise fortsat at investere i oliekræfter og andre industrier, der er kendte for at have en stor klimabelastning såsom store industrielle svinefarme. Der er brug for både en konsekvent og transparent screening og specifikke grænser for klima og miljøbelastningen ved hver enkelt investering. Hver enkelt investering skal bidrage til en grøn omstilling og bidrage til at

leve op til Paris-aftalens målsætning om maksimalt 1,5 graders temperaturstigning. Herunder den danske energiaftale vedtaget af alle folketingets partier i 2018, der fastsætter at Danmark skal have netto nuludledning af drivhusgasser i senest 2050.²⁹ IFU bør derfor inden en investering vurdere om et projekt, der eksempelvis har en økonomisk levetid på 20-30 år er i overensstemmelse med målet om nul udledning i 2050. Som dansk offentlig virksomhed har IFU et særligt ansvar for at leve op til

Tre klima- og miljøhensyn

disse aftaler.

1. Økologiske begrænsninger

Det er centralt, at enhver investering tager højde for, at virksomheden er i overensstemmelse med de økologiske begrænsninger i lokalmiljøet og klimaet. Herunder er det essentielt, at brugen af vand og jord ikke undergraver den lokale produktion af fødevarer og at værdikæden i den produktion, man investerer i, bidrager til en grøn omstilling samt medvirker til at reducere klimaforandringer.

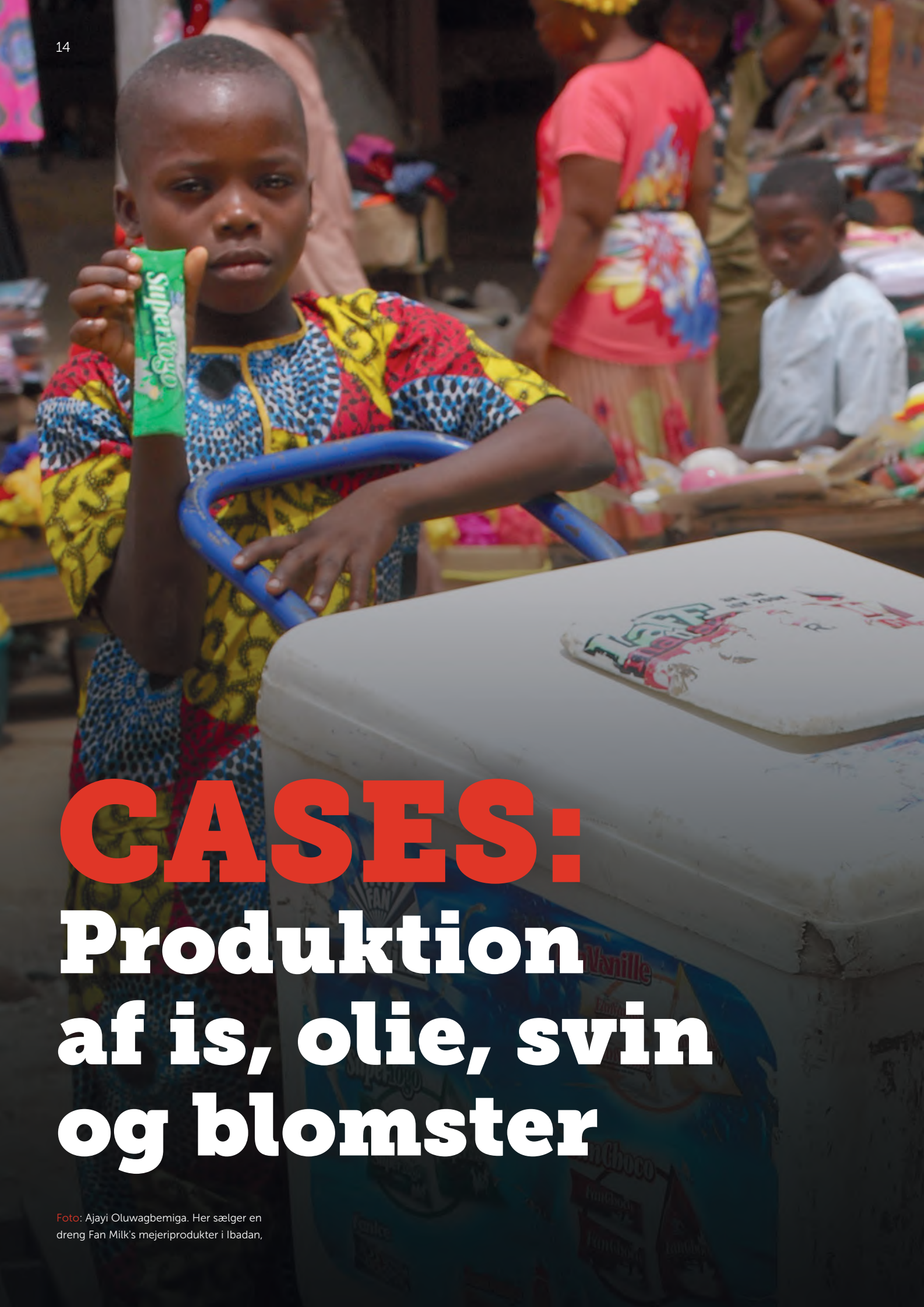
2. Lokale ressourcer

Enhver produktion skal hovedsageligt bruge lokale ressourcer. Inputs bør komme fra lokalområdet, og virksomhederne har ansvar for, at restprodukter og affald i så høj grad som muligt bliver genanvendt.

3. Biodiversitet

Enhver investering skal bidrage til at bevare og opbygge biodiversiteten. Hvis investeringen er i fødevarerproduktion, må man sikre diversiteten i planter og dyr i produktionen, men alle investeringer bør bevare den lokale biodiversitet.

Disse tre hensyn er et godt udgangspunkt for at overveje indvirkningen på klima og miljø ved en investering. Ser man på IFU's nuværende investeringer, så er det tydeligt, at disse klima- og miljøhensyn ikke vægter højt. Som det vil blive uddybet i det følgende afsnit, investerer IFU massivt i oliekræfter, store svinefarme og blomsterproduktion, som er ekstremt belastende for klimaet og de knappe vandressourcer.

CASES: **Produktion** **af is, olie, svin** **og blomster**

Foto: Ajayi Oluwagbemiga. Her sælger en dreng Fan Milk's mejeriprodukter i Ibadan,

I dette afsnit vil en række af IFU's investeringer blive diskuteret. Eksemplerne viser, at IFU gentagne gange ser bort fra udviklingseffekter og klimaindvirkinger, når IFU investerer. Det første eksempel er IFU's mangeårige investeringer i en mejerivirksomhed, det andet er fem investeringer i oliekræftværker, det tredje er en række investeringer i storskala svineproduktion, og det sidste er IFU's investering i blomsterproduktion.

Is i Afrika

Siden 1985 har IFU investeret ti gange i virksomheden Fan Milk International, der laver is og andre mejeriprodukter i Vestafrika. I 2016 blev Fan Milk opkøbt af Danone, som nu ejer virksomheden. IFU gav i 2017 Fan Milk, og derved Danone, et lån på 112 mio. kr.³⁰ Det er en regional investering, der har til formål at udvide Fan Milk's omfattende produktion i Vestafrika.

Problematisk lokal effekt

Fan Milk importerer alt deres mælkepulver - ca. 90% kommer fra Holland og resten fra Nordamerika, Australien og New Zealand.³¹ Det betyder, at lokale mælkebønder ikke får noget ud af denne investering. Tværtimod er det svært for lokale is-producenter at konkurrere med Fan Milk og Danone. De lokale bønder er oppe imod en veletableret mastodont, som nyder godt af muligheden for at optage lån igennem IFU og af EU's landbrugsstøtte, som EU's mælkebønder modtager. Dette betyder, at Fan Milk fuldstændig dominerer markedet i Ghana, Nigeria og Togo - Fan Milk har en markedsandel på mellem 85 og 95%.³²

Danone og skattely

Fan Milk har været til stede i Vestafrika i over 50 år. Familien Emborg fra Danmark har haft majoriteten af aktierne i Fan Milk,³³ men i 2016 overtog Danone 51% af ejerskabet.³⁴ Det vil sige, at Fan Milk nu fungerer som Danones datterselskab. Ethical Consumer, der screener virksomheders etiske profil, gav i 2017 Danone den værste mulige rating. Dette begrundes særligt med, at Danone har otte holdingselskaber i Singapore, som karakteriseres som et skattely.³⁵ Derudover har Danone holdingselskaber i en lang række kendte skattelylande, såsom Luxembourg, Caymanøerne, Hong Kong og Holland.³⁶ Danone betalte i 2017 ca. 26% i skat, selvom Frankrig, hvor Danone har hovedsæde, har en skat på 34%.³⁷ Det betyder, at en del af Danones overskud blev beskattet i lande med lavere selskabsskat, men Danone offentliggør ikke, hvor de bliver beskattet, og derfor er det uklart, hvorvidt Danone betaler den rette skat i de lande, hvor produktionen ligger. IFU burde kræve, at virksomheder lægger oplysninger om omsætning og skattebetaling m.m. frem for hvert land selskabet er aktiv i.³⁸ Hvis IFU krævede en sådan offentlig land-for-land rapportering, så vil det blive tydeligt, om Danone og Fan Milk betaler deres skat de steder, hvor de operer, og hvor værdierne bliver skabt. Selvom Danone har ejet Fan Milk siden 2016, har IFU alligevel besluttet at geninvestere i Fan Milk i 2017.

i

Pointer

- Investeringer i Fan Milk viser, at IFU ikke prioriterer lokal udvikling: Mælkepulveret importeres og der er uigennemsigtig skattebetaling.
- Investeringer i oliekræftværker og enorme, industrielle svineproduktioner viser, at IFU ikke prioriterer hensyn til klimaet.
- Investeringen i blomsterproduktion viser, at IFU ikke sikrer miljøvenlige investeringer

Konkurrenceforvridende landbrugsstøtte

EU's støtte til det europæiske landbrug er enorm. 37,7% af EU's budget går til landbrugsstøtte.³⁹ Det svarer til over 400 mia. kr. om året. Holland, hvor Fan Milk får størstedelen af sit mælkepulver fra, får 5,7 mia. kr. hvert år i landbrugsstøtte.⁴⁰ Selvom der ikke længere er eksportstøtte, nyder EU's mælkeproduktion stadig godt af en række støtteordninger, der giver en konkurrencefordel over lokale bønder i for eksempel Nigeria. Den gennemsnitlige støtte per ton mælk er ca. 500 kr.⁴¹ Det medvirker til, at importeret mælkepulver fra EU er langt billigere end mælk produceret i Afrika. I Burkina Faso, hvor Fan Milk også er tilstede, koster en liter lokal mælk 7,4 kr., mens en liter lavet på importeret mælkepulver koster 2,6 kr.⁴² Det betyder, at det bedre kan betale sig for Fan Milk, at transportere mælkepulver fra Holland og Nordamerika end at investere i lokale mælkebønder. Fan Milks aktiviteter i Vestafrika er en del af en stigende bølge af eksport af mælkepulver fra EU til Vestafrika. Mellem 2005 og 2015 er der næsten sket en fordobling af denne eksport.⁴³ IFU og Fan Milk bidrager til denne stigning, som underminerer vestafrikanske landes egen mælkeproduktion.

Fan Milk undergraver derved en positiv lokal udvikling, da de gør det ekstremt svært for lokale virksomheder at etablere sig i branchen. Det er derfor problematisk, at IFU ti gange har investeret i mejerivirksomheden.

Handelsaftaler underminerer lokal mælkeproduktion

EU og en række regeringer i Vestafrika har indgået handelsaftaler - de såkaldte Economic Partnership Agreements (EPA). De fastsætter øvre grænser for tariffer på handel. På mælkepulver sættes der en grænse på 5%. Vedtager en regering denne aftale vil det være svært at ændre politik og forsøge at etablere en lokal mælkeproduktion på et senere tidspunkt.⁴⁴ En række Vestafrikanske regeringer har underskrevet EPA'erne, men Nigeria har ikke gjort det. Nigeria's regering vurderer, at det vil gøre det endnu sværere at etablere lokal produktion.⁴⁵

Oliekraftværker

Der er bred konsensus om, at fossile brændstoffer er den største årsag til klimaforandringerne, men så sent som i 2016 investerede IFU igen i to oliekræftværker. IFU har i alt investeringer i fem oliekræftværker igennem den danske virksomhed Burmeister & Wain Scandinavian Contractor. Oliekræftværkerne bruger det stærkt

forurenende Heavy Fuel Oil til at producere strøm.^k Sådanne investeringer forstærker de igangværende klimaforandringer.

Bliver klimaforandringerne ikke adresseret globalt med det samme, så er 720 mio. mennesker i risiko for at genindtræde i ekstrem fattigdom mellem 2030 og 2050.⁴⁶ Temperaturen er steget én grad, og hvis temperaturen stiger en grad mere, så kan det sætte gang i en række domino-effekter, der gør, at temperaturen fortsat vil stige.⁴⁷ 88% af danskerne betragter klimaforandringerne som et alvorligt problem⁴⁸ - alligevel betaler de via skatten til IFU's investeringer i oliekræftværker. Da BWSC's oliekræftværker har en økonomisk levetid på ca. 25 år, så hænger disse investeringer ikke sammen med Paris-aftalen og den danske energiaftale om nuludledning i 2050. IFU's udkast til en ny bæredygtigheds-politik i 2018 indeholder dog ingen målsætninger om at stoppe lignende investeringer i fremtiden. IFU bør i deres bæredygtigheds-politik afvise nye investeringer i fossile brændstoffer.

Alternative energikilder

Argumentet for at investere i oliekræftværker er, at der ikke er gode alternativer. Men eksempelvis Kenya, hvor IFU har investeret i et oliekræftværk, har dækket 70% af dets energiforbrug af vedvarende energi. Til sammenligning er det globale gennemsnit på 24%.⁴⁹ Der er alternativer til fossile brændstoffer, som vores offentlige midler i stedet bør investeres i.

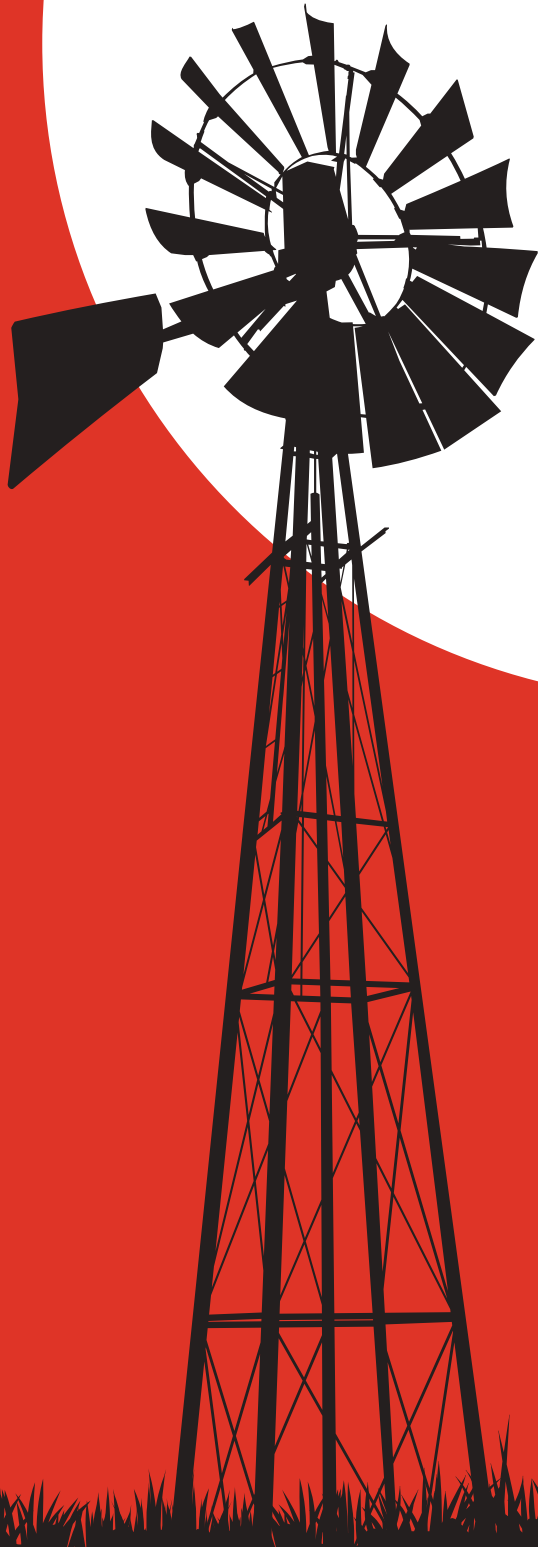
Svineproduktion

Landbrugsfonden, der blev oprettet i 2016, blev startet med midler fra udviklingsbistanden og danske pensionskasser. Landbrugsfonden har nu investeret dens kapital. Den har investeret 305 mio. kr. i seks projekter. Formålet ved fondens lancering var at støtte bæredygtig fødevarerproduktion,⁵⁰ men 95% af pengene er gået til ikke-økologisk svinebrug - tre i Kina, et i Chile og et i Sydafrika. Derudover har IFU, og fondene i IFU, ni øvrige investeringer i svinebrug. På nuværende tidspunkt har IFU samlet set investeringer for 616 mio. kr. i svinebrug.^l Det er problematisk brug af udviklingsbistand og pensionsmidler på projekter, der ikke bidrager til udviklingen af lokale bønder, og som indebærer store miljø- og klimamæssige belastninger. I det følgende afsnit er der fokus på de miljø- og klimaproblemer, der er forbundet med disse investeringer i store svinefabrikker.

^j Fan Milk har ikke ønsket at svare på, hvilke mælkeproducenter i Holland de benytter sig af, og derfor er det ikke muligt at fastslå, hvor meget landbrugsstøtte de har modtaget.

^k Kræftværket i Benin kan også køre på gas.

^l Se i annekst til rapporten for oversigt over IFU's aktive investeringer i svineproduktion.

Biodiversitet og CO2 udledning

Til at lave svinefoder bruger man store mængder soja, der typisk produceres i Sydamerika. Fra svineproduktionen i Danmark kender vi de problemer, der følger med: Alene produktionen af den soja vi bruger i Danmark beslaglægger et areal i Sydamerika på størrelse med Sjælland, Falster og Bornholm sammenlagt. Det svarer til 31% af det danske landbrugsareal.⁵¹ Majoriteten af soja imprten går til svinefoder⁵² og den resulterer i rydning af naturarealer, nedgang i biodiversitet, forurening og udledning af drivhusgasser.⁵³ EU's egen analyse viser, at EU's indflydelse på afskovning primært er drevet af forbruget af soja⁵⁴.

Sojaproblemerne eksisterer stadig, selvom man flytter samme produktionsmodel til Kina, Ukraine eller Sydafrika. En af IFU's investeringer er i Scandinavian Farms Industry,^m der både har fået støtte fra IFU og Landbrugsfonden på i alt 201,4 mio. kr.⁵⁵ Scandinavian Farms Industry består af en række danske landmænd, og deres målsætning er at producere en halv million svin om året i Kina.⁵⁶

Scandinavian Farms får deres soja fra virksomheden Yihai Group,⁵⁷ der er ejet af en af Asiens største virksomheder i agro-industrien, Wilmar International. Yihai er den største importør af soja fra Brasilien, der importerer næsten 15% af al Brasiliens soja.⁵⁸ Sojaproduktionen har været medvirkende til at store områder af Amazonas regnskoven og Chacoskovene i Paraguay er blevet ryddet.⁵⁹ I dag optager sojaproduktionen i Brasilien et område på størrelse med Malaysia⁶⁰ og globalt står afskovning for ca. 10% af al udledning af drivhusgasser.⁶¹ Sojaproduktion har en voldsom negativ effekt på klima og miljø og er i dette omfang ikke bæredygtigt. Den optager store frugtbare arealer, som ellers ville kunne bruges til regnskov og en bæredygtig landbrugsproduktion.

Miljø og gennemsigtighed

IFU har desuden investeret massivt i svineproduktion i Ukraine. IFU har siden 2004 investeret i Danosho, men afsluttede investeringen i 2017.ⁿ Danosho har for nylig skiftet navn til Goodvalley Ukraine, som ejes af den danske virksomhed Axzon.⁶² Goodvalley producerer 450.000 svin om året, og landsbyen Sivka-Vejlynivska, der ligger tæt på et af de enorme svinebrug har mærket effekten. Beboerne rapporterer bl.a. om forurening af vandet og jorden samt vandmangel.⁶³ Desuden ligger en af svinefarmene få meter fra en naturpark. Men hverken Goodvalley eller IFU har lagt en miljø- og klimavurdering offentligt frem, så man kan få indblik i effekten på den omgivende natur. Som et resultat af disse problemer klagede beboere i landsbyen Sivka til en anden investor, den internationale finansorganisation (IFC), der stadig er i gang med at håndtere klagen. De beboere der har protesteret har følt sig forfulgt og er blevet truet på grund af deres klager over svineproduktionen. Det har de nu underrettet IFC's ombudsmand om. Sagen tydeliggør både den store miljøbelastning forbundet med storskala svineproduktion og IFU's manglende krav til gennemsigtighed i miljø- og klimavurderingerne.

Verdensbanken anerkender vigtigheden af småbønder.

Et studie af Verdensbanken viser, at småbønder er mere produktive end store landbrug: "There is considerable evidence that productivity, especially land productivity, is higher on small farms in developing countries than on larger ones".⁶⁴

Men hvad med fødevarerikkerheden?

Man kan indvende, at der er behov for industriel kødproduktion for at mindske sult i en verden med stor befolkningstilvækst. Men der er tre grunde til, at det faktisk er en dårlig måde at gøre det på:

- 1) Småbønder er faktisk mere produktive end store farme.^o Hvis IFU investerede i småbønder ville der produceres mere mad.
- 2) Næsten en milliard mennesker lider under kronisk sult, selvom der er mad nok til alle.⁶⁵ Fødevarerproduktion medvirker altså ikke til større fødevarerikkerhed, hvis den ikke er tilgængelig for dem, der sulter. Småbønder udgør majoriteten af fattige og underernærede i verden,⁶⁶ så hvis IFU investerede i dem, ville man dermed direkte forbedre fødevarerikkerheden.
- 3) Generelt kræver plante-alternativerne til kød langt færre ressourcer at producere.⁶⁷ Hvis IFU valgte at investere i plantebaseret produktion, ville man altså kunne producere langt mere mad for de samme ressourcer.

^m Investeringen går igennem det danske holdingselskab Scandinavian Farms Invest A/S

ⁿ Først var investeringen igennem Investeringsfonden for Østlande siden igennem IFU selv.

^o Se afsnit 2 for uddybning

Blomsterproduktion i Kenya

Miljø og klima er heller ikke tænkt ind i IFU's investeringer i blomsterproduktion i Kenya. IFU selv har en aktiv investering i den danske virksomhed Afriscan A/S, som de i 2013 gav et lån på tre millioner kr.⁶⁸ Lånet går til at starte blomsterproduktion i nærheden af Kenyas største ferskvandssø Naivasha. Kenya befinder sig regelmæssigt i tørke- og fødevarerkriser og derfor er det problematisk at IFU giver et lån til en vandkrævende blomsterproduktion.

Der har været blomsterproduktion ved Naivasha siden 1969, men i dag er det vokset til mere end 60 blomsterfarme rundt om søen.⁶⁹ I dag kommer hver femte rose på EU-markedet fra dette område,⁷⁰ og Kenya er blevet den tredjestørste blomster-eksportør i verden.⁷¹

Vandkrævende produktion under tørke

Blomsterindustrien generelt er en "ekstremt vandkrævende produktion"⁷², og Kenya har over længere tid lidt under voldsomme tørkeperioder, der har skabt vandmangel og fødevarer-usikkerhed for millioner af mennesker. I 2011 led Kenya under en tørkeperiode, der førte til, at 3,7 millioner kenyanere havde alvorligt behov for fødevarerassistance.⁷³ I 2013, da IFU gav lånet til Afriscan, var mere end 2 millioner mennesker i behov for fødevarer-assistance og over 10 millioner led under permanent fødevarer-usikkerhed.⁷⁴ Kenya er ofte præget af voldsomme tørkeperioder, der skaber akut fødevarer-mangel.

Også området omkring søen Naivasha, hvor Afriscan ligger, lider under tørke. Vandforbruget i landbrug er en af de store årsager til et lavere og mere varierende vandniveau i Naivasha.⁷⁵ Blomsterproduktionen står for 98% af al brug af grundvand og vand fra overfladen af søen⁷⁶ og det leder forskere til at konkludere, at "der er en stor og velbegrunder bekymring om, hvorvidt søen kan holde til den stigende efterspørgsel på vand til afgrøder".⁷⁷ Disse resultater blev publiceret i 2012 og det stod derfor klart i 2013, da IFU investerede, at blomsterproduktion trækker hårdt på det sparsomme vand.

Mindre jord - færre fødevarer

Udover at blomsterproduktion generelt bruger meget vand, så optager den også meget af den frugtbare jord. En undersøgelse viser, at en stor del af det land i Kenya, der i dag bliver brugt til produktion af roser, før blev brugt til at producere fødevarer. Seks ud af otte stykker land, der i dag bruges til produktion af roser blev før brugt til hvedeproduktion, produktion af grøntsager eller lignende, der styrkede fødevarer-sikkerheden.⁷⁸

Dette eksempel viser at klima og miljøforhold, herunder de økologiske begrænsninger på vand og jord, ikke overvejes ordentligt før IFU investerer.

To år før IFU investerede i den vandkrævende blomsterproduktion i Kenya, udtalte Abbas Gullet, Generalsekretær for Kenya Røde Kors: "In two or three years there will be another drought. Again three or four million Kenyans could suffer. Again we will mobilize to save lives. But Kenya can, and should, be feeding itself. The disaster zone you see today could be a Kenyan bread basket. Enough of food aid. What we want is food security."⁷⁹

Foto: Billeder af Patrick Ngugi på Blomsterproduktion i Kenya

Konklusion

IFU's formål er at bidrage til en bæredygtig udvikling og realiseringen af FN's Verdensmål, og IFU har siden 2015 modtaget over 900 mio. kr. i udviklingsbistand. Det forpligter IFU til at foretage investeringer, der ikke ville være foretaget uden offentlige midler og som skal målrettes de projekter, der giver mest bæredygtig lokal udvikling. Som de ovenstående eksempler viser, så leder investeringer i danske virksomheder ikke af sig selv til en bæredygtig udvikling i investeringslandene.

Selvom IFU administrerer 11,5 mia. kr., hvoraf udviklingsbistanden udgør en mindre andel, så er det ikke acceptabelt, at smide etablerede krav til udviklingsbistanden over bord. Udviklingsbistanden skal bruges til at fremme lokal, bæredygtig udvikling, og det skal dokumenteres, at det sker. Men det er ikke virkeligheden i IFU. Udviklingsmidler bruges i stedet til at fremme en række svinefabrikker, oliekræfter og blomsterproduktioner, som er ubæredygtige industrier, der er med til at øge klimaforandringer og belaste miljøet. Ligeledes viser investeringerne i Fan Milk, at IFU hverken sikrer gennemsigtige skatteforhold eller at lokale råvarer bruges. Problemerne i IFU's måde at investere på er omfattende, og det kræver derfor markante forandringer. Regeringen bør ændre IFU's mandat, så IFU tilgodeser lokale virksomheder og landbrugs behov.

Næste afsnit skitserer en række anbefalinger, som IFU bør følge for at leve op til egne målsætninger om at skabe lokal, bæredygtig udvikling og bidrage til realiseringen af FN's Verdensmål.

Anbefalinger: Hvordan IFU kan skabe lokal udvikling

IFU må først og fremmest investere efter at bidrage mest muligt til en bæredygtig lokal udvikling. Andre formål om at inkludere danske virksomheder og skabe et højt afkast må være sekundære. Dette er særligt vigtigt, da IFU modtager udviklingsbistand.

IFU bør investere i projekter, der ikke ville blive finansieret uden offentlige midler. Dette princip kaldes *additionality* og indebærer, at offentlige midler kun skal bruges til projekter, der bidrager mere til en bæredygtig, lokal udvikling end de projekter som private investorer vil finansiere.

IFU bør finde måder at investere i lokalt ejede virksomheder. Det er økonomisk essentielt for et udviklingsland at udvikle egne lokalt ejede virksomheder. Lokalt ejede virksomheder benytter langt mere lokal arbejdskraft og lokale leverandører, og er bedre til at fastholde arbejdspladserne i landet. Hvor det er muligt, burde man investere i kooperativer, hvor medarbejdere ejer virksomheden.

IFU bør finde måder at investere i småbønder og små og mellemstore virksomheder (SMV'er). Småbønder er mere produktive end store landbrug, og da de udgør størstedelen af fattige og underernærede i verden ville man dermed direkte forbedre fødevarerikigheden. SMV'er skaber flere jobs til lokale og bruger flere lokale produkter end store multinationale virksomheder. Satser man på SMV'er, så undgår man monopoldannelse og stor koncentration af politisk magt.

IFU bør lave 'køb lokalt' krav og regler om brug af lokal arbejdskraft. Der bør sættes konkrete krav til, hvor stor en andel af lønudgiften, der må gå til udenlandsk arbejdskraft, og hvor meget der må importeres. Der bør laves ambitiøse planer,

som skal indskrives i kontrakten, om at forøge andelen af lokal arbejdskraft og lokal sourcing igennem investeringsperioden. Hvis dette ikke overholdes skal det kunne sanktioneres med bøder.

IFU bør registrere de arbejdspladser, der fordrives. IFU registrerer allerede hvor mange arbejdspladser, der bliver skabt, men det er også nødvendigt at rapportere, hvor mange arbejdspladser som er fordrevet. Hvis folk flyttes fra deres jord, som var deres levebrød, så bør det indgå. Hvis der er lokale virksomheder, der laver lignende aktiviteter, så bør man vurdere indvirkningen på disse.

Anbefalinger: Hvordan IFU kan bidrage til en grøn omstilling

IFU bør forpligte sig på, at alle investeringer sker i overensstemmelse med Paris-aftalen og den danske aftale om nuludledning i 2050. Hver enkelt investering skal ikke vurderes på baggrund af den teknologi, som den erstatter, men derimod på Paris-aftalens mål og den danske energiaftale.

IFU bør forpligte sig på at stoppe alle investeringer i fossile brændstoffer og de relaterede teknologier. I udkastet til IFU's nye Bæredygtighedspolitik, står der, at IFU vil minimere klimaforandringer ved at investere i vedvarende energi eller "low carbon energy".⁸⁰ Men udtrykket "low carbon energy" åbner op for flere teknologier, som ikke er grønne (for eksempel mere effektive oliekræfter). Derfor bør IFU i stedet helt afvise at investere i fossile brændstoffer

IFU bør klima-screene alle investeringer - ikke kun investeringer i Verdensmålsfonden og investeringer i energi. Den svenske pendant til IFU, Swedfund, screener alle investeringer ift. klimaindvirkning. Det bør IFU også gøre. Der er tre overordnede forhold, som skal indgå i screeningen og som der skal sættes klare regler for: brugen af lokale ressourcer (herunder vand og jord), indvirkningen på de økologiske begrænsninger (herunder CO₂ belastning) og biodiversiteten.

Anbefalinger: Skat og gennemsigthed

Afrika mister samlet set hvert år mellem tre og 10 gange så mange penge igennem ulovlige pengestrømme, som de modtager i udviklingsbistand. Det er derfor essentielt, at IFU bidrager til mere gennemsigthed.

IFU bør kræve en offentlig land-for-land rapportering fra alle virksomheder, som de investerer i. IFU skal kræve det samme af fonde, som IFU investerer i. Det skal indebære oplysninger om omsætning, værdier, antal ansatte, overskud, skatterabatter og skattebetalinger for hvert land virksomheden er aktiv i.⁸¹

IFU bør ikke investere i fonde placeret i skattely. Vil man investere gennem andre fonde, så må man finde en anden model, som ikke understøtter en global struktur for skatteflugt.

Regeringen må gøre det muligt at søge aktindsigt i IFU. Det er problematisk, at regeringen ikke sikrer ordentlig gennemsigthed i måden man bruger udviklingsbistand og offentlige midler på.

Referencer

- 1 IFU evaluering. Terms of ref. 2018: 58
- 2 IFU om Verdensmålsfonden. <https://www.ifu.dk/wp-content/uploads/Faktaark-final.pdf> IFU vil forsøge at rejse flere private midler til fonden.
- 3 Finanslov for finansåret 2018: 128.
- 4 The Ministry of Foreign Affairs' Strategy for The Investment Fund for Developing Countries 2017-2021. 2017: 8.
- 5 Hundsbæk og Therkildsen (20-5-2014)
- 6 Kjær et al. (1-7-2011)
- 7 IFU's hjemmeside. <https://www.ifu.dk/news/ifu-kan-investere-i-flere-vaekstmarkeder/>
- 8 IFU's hjemmeside. <http://cases.ifu.dk/>
- 9 Interview med IFU's Kommunikationsdirektør Rune Nørgaard (16-2-2018).
- 10 IFU operating report 2016: 3. <https://www.ifu.dk/wp-content/uploads/IFU-Operating-Report-2016.pdf>
- 11 Der er taget udgangspunkt i Berlingskes (9-11-2017) overblik over største danske virksomheder. <https://www.berlingske.dk/oekonomi/se-listen-her-er-danmarks-1.000-stoerste-virksomheder-i-2017>
- 12 "Pensionsselskaber vil tjene penge på at hjælpe ulande". DR (7-6-2018). <https://www.dr.dk/nyheder/politik/pensionsselskaber-vil-tjene-penge-paa-hjaelpe-ulande>
- 13 IFU evaluering. Terms of ref. 2018: 58
- 14 Hansen et al. 2016: 22
- 15 "Dansk forskning vækker opsigt: 40 pct. Af multinationale selskabers overskud ryger i skattely". Berlingske (16-7-2018). <https://www.business.dk/oekonomi/dansk-forskning-vaekker-opsigt-40-pct.-af-multinationale-selskabers?referrer=RSS#>
- 16 United Nations Economic Commission for Africa (2016: 64) . "Illicit Financial Flow. Report of the High Level Panel on Illicit Financial Flows from Africa"
- 17 Staritz et al. 2017: 3, Morris and Staritz 2014
- 18 Hilmi et al. 2017: 6
- 19 Larson et al. 2016, Coulson 2015 og Ali and Deniger 2014 (Rwanda)
- 20 European Commission's Joint Research Centre 2016: 20
- 21 Larson et al. 2016: 2
- 22 Baker-Smith og Miklos Attila 2016
- 23 Amsden 2009: 419
- 24 Kok et al. 2013: 28
- 25 Hansen et al. 2016: 20
- 26 Whitfield et al. 2015: 19, Amsden 2009: 420
- 27 Flecha and Ngay 2014: 669
- 28 ODI Report 2015: 29
- 29 Energiaftale 2018. <https://efkm.dk/media/12222/energiaftale2018.pdf>
- 30 IFU årsrapport 2017:12. <https://www.ifu.dk/en/news-2/publications-2/>
- 31 Oplyst i interview med Fan Milk International v. Kasper Steensen (3-4-2018) og Per Hypsmand (2-5-2018).
- 32 The Abraaj Group 2016: 1
- 33 Fan Milk International Press Release. http://www.emidan.dk/fileadmin/user_upload/Fanmilk/docs/ENGB_23973_PR_Fan_Milk_International_AS_final.pdf
- 34 Oxfam 2016: 16
- 35 Ethical Consumer 2016. <http://www.ethicalconsumer.org/companystories.aspx?CompanyId=13158&CategoryId=288176>.
From Switzerland to Singapore: The World's Top Tax Havens". Global Research (15-3-2018) <https://www.globalresearch.ca/from-switzerland-to-singapore-the-worlds-top-tax-havens/5632213>
- 36 Oversigt over Danones datterselskaber 2017. <https://www.danone.com/content/dam/danone-corp/investors/danone-at-a-glance/List%20of%20subsidiaries%202017.pdf> Liste over verdens værste skattelylande (Tax Justice Network 2018). <https://financialsecrecyindex.com/>
- 37 Danones skattepolitik (2018). https://www.danone.com/content/dam/danone-corp/about-us-impact/policies-and-commitments/en/2018/Danone_Tax%20Policy_2017.pdf
- 38 "IFU, pensionsselskaber og skattely". Globalnyt (7-11-2017). <https://globalnyt.dk/content/ifu-pensionsselskaber-og-skattely-0>
- 39 EU Directorate-General for External Policies 2018: 12
- 40 EU oplysningen. <http://www.eu.dk/da/spoergsmaal-og-svar-folder/hvor-meget-udbetales-der-i-landbrugsstoette>
- 41 CONCORDE 2017: 2
- 42 Oxfam 2016: 19-20
- 43 Oxfam 2016: 14
- 44 Oxfam 2016: 8
- 45 CONCORD 2015: 3
- 46 "Five Myths about Poverty, Growth and Inequality". Overseas Development Institute (21-10-2015). <https://www.odi.org/comment/9996-five-myths-about-poverty-growth-and-inequality>
- 47 "Naturlige processer kan forstærke global opvarmning". Københavns Universtitet (6-8-2018). <https://www.science.ku.dk/presse/nyhedsarkiv/2018/naturlige-processer-kan-forstaerke-global-opvarmning/>
- 48 "Stadig stærkere klimaopinion i Danmark". Concito (29-6-2018). <https://concito.dk/nyheder/stadig-staerkere-klimaopinion-danmark>
- 49 "Kenya ranked high for renewable energy". Daily Nation (6-6-2018). <https://www.nation.co.ke/news/Kenya-ranked-high-for-renewable-energy/1056-4597554-30vswa/index.html>

50 IFU's hjemmeside. <https://daf.ifu.dk/>

51 Sådan ligger landet - tal om landbruget 2017 (2018): 11

52 Concito 2014: 10

53 Sådan ligger landet - tal om landbruget 2017 (2018): 10

54 The Impact of EU Consumption on Deforestation 2013: 31

55 IFU portefolio <https://www.ifu.dk/vores-investeringer/portefoejle/>

56 "Dansker i Kina: Vi fortsætter, til vi har 20.000 søer". Landbrugsavisen (19-1-2017). <https://landbrugsavisen.dk/svin/dansker-i-kina-vi-forts%C3%A6tter-til-vi-har-20000-s%C3%B8er>

57 "Pig Production in China" Power Point by Joergen Lindberg, CEO of Scandinavian Farms Industry. <http://www.danishfarmersabroad.dk/wp-content/uploads/2015/01/J%C3%B8rgen-Lindberg-Pig-production-in-China.pdf>

58 Sharma 2014: 26

59 WWF 2014, Verdens Skove 2018: 7.

60 Yearbook 2018. <http://yearbook2018.trase.earth/chapter5/>

61 "Measuring the Role of Deforestation in Global Warming". Union of Concerned Scientists. <https://www.ucsusa.org/global-warming/solutions/stop-deforestation/deforestation-global-warming-carbon-emissions.html#.W6PJ23szblU>

62 "Dansk mastodont tjener kassen i Ukraine". Berlingske (22-4-2018). <https://www.business.dk/foedevarer/dansk-mastodont-tjener-kassen-i-ukraine>

63 "Ukrainian villagers stand against industrial farming". (Bankwatch). <https://bankwatch.org/ukrainian-villagers-stand-against-industrial-farming>

64 Larson et al. (World Bank 2016)

65 "Why are there still so many hungry people in the world?" Hilal Elver, Un Special Rapporteur on the right to food. Guardian (19-2-2015). <https://www.theguardian.com/global-development/2015/feb/19/why-hungry-people-food-poverty-hunger-economics-mdgs>

66 European Commission's Joint Research Centre 2016: 20

67 UNEP 2010: 79

68 IFU's hjemmeside. <https://www.ifu.dk/vores-investeringer/portefoejle/>

69 "Get Roses this Valentine's Day? They Probably came from Kenya". CNN (16-3-2018). <http://edition.cnn.com/2015/03/16/africa/kenya-flower-industry/index.html>

70 "Peace Audit Kenya 2015: 45.

71 "Flower Farming in Naivasha, Kenya". Kenya News (26-8-2015). <https://kenyanews.co.ke/flower-farming-in-naivasha-kenya/>

72 Kirigia et al. 2016: 36

73 International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies 2011: 5

74 Kirigia et al. 2016: 39

75 Mekkonen et al. 2012: 45, Peace Audit 2015: 45.

76 Mekkonen et al. 2012: 3730.

77 Egen oversættelse af Mekkonen et al. 2012: 3735.

78 Kirigia et al. 2016: 35.

79 International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies 2011

80 IFU's udkast til ny Bæredygtighedspolitik 2018: 3. <https://www.ifu.dk/news/hoering-om-ifus-nye-politik-for-baeredygtighed/>

81 "IFU, pensionselskaber og skattely". Globalnyt (7-11-2017). <https://globalnyt.dk/content/ifu-pensionselskaber-og-skattely-0>

Litteraturliste

- Ali, D. og K. Deniger (2014). "Is There a Farm-Size Relationship in African Agriculture? Evidence from Rwanda". The World Bank. Policy Working Paper 6770.
- Amsden, A. (2009). "Nationality of Firm Ownership in Development Countries: Who Should 'Crowd Out' Whom in Imperfect Markets?" In *Industrial Policy and Development – the Political Economy of Capabilities Accumulation*. In (ed.) M. Cimoli, G. Dosi and J. Stiglitz. Oxford University Press.
- Baker-Smith, K. og S. Miklos Attila (2016). "What is Land Grabbing? A Critical Review of Existing Definitions". *Eco Ruralis*.
- Coulson, A. (2015). "Small and Large Agriculture: Tanzanian Experiences". Concito (2014). "Klimagevinster ved øget proteinproduktion i Danmark". CONCORD 2015. "The EPA between the EU and West Africa: Who Benefits?" Policy Position Paper.
- CONCORD 2017. "CONCORD reply to the European Commission's public consultation on the common agricultural policy (CAP)".
- EU Directorate-General for External Policies 2018." Study: The Impact of the Common Agricultural Policy on Developing Countries".
- European Commission's Joint Research Centre 2016. "Food and Nutrition Security and Role of Small Farms: Challenges and Opportunities"
- Flecha, R. og P. Ngay (2014). "The challenge for Mondragon: Searching for the Cooperative Values in Times of Internationalization". *Organization*, 21(5): 666-682.
- Hansen, M. (2016). "What Constitutes Successful African Enterprises? A Survey of Performance Variations in 210 African Food Processors". *Forthcoming*.
- Hilmi, A. og A. Nærstad (2017)." Investments in small-scale sustainable agriculture". *More and Better*.
- Hundsbaek, R. og O. Therkildsen (20-5-2014). "Erhverslivets rette rolle i Afrika". *Børsen*.
- Evaluation of the Investment Fund for Developing Countries (IFU) (2018). "Tender for Evaluation of the Investment Fund for Developing Countries".
- Kirigia, E., G. Betsema, G. Westen og A. Zoomers (2016). "Flowers for Food?" *Food & Business Knowledge Platform and LANDac*.
- Kjær, A., O. Therkildsen og L. Whitfield (1-7-2011). "Dansk ulandsbistand skyder forbi". *Kristeligt Dagblad*.
- Kok, J., C. Deijl og C. Essen (2013). "Is Small Still Beautiful? Literature review of Recent Empirical Evidence on the Contribution of SMEs to Employment Creation". *Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ)*.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (2011). "Drought in the Horn of Africa – Preventing the Next Disaster".
- Larson, D., Rie Muraoka og Keiji Otsuka (2016). "On the Central Role of Small Farms in African Rural Development Strategies". The World Bank Group. Policy Research Working Paper 7710.
- Mekkonnen, M., A. Hoekstra og R. Becht (2012). "Mitigating the Water Footprint of Export Cut Flowers from the Lake Naivasha Basin, Kenya". *Water Resource Management* 26.
- Morris, M. og C. Staritz (2014). "Industrialization Trajectories in Madagascar's Export Apparel Industry: Ownership, Embeddedness, Markets, and Upgrading." *World Development* 56.
- ODI Report (2015). "Zero poverty, zero emissions – eradicating extreme poverty in the climate crisis".
- Oxfam (2016). "Europe's Dairy Sector has it's Eyes on West Africa".
- "Sådan ligger landet - tal fra landbruget 2017". (Udgivet 2018). *Dyrenes Beskyttelse og Verdensnaturfredningsforening*.
- "Peace Audit Kenya" (2015). *International Alert*.
- Sharma, S. (2014). "The Need for Feed China's Demand for Industrialized Meats and Its Impacts". *Global Meat Complex: The China Series*.
- Staritz, C., L. Whitfield with A. Melese (2017). "What is required for African-owned firms to enter new export sectors?" *CAE Working Paper 2017: 1*.
- The Abraaj Group 2016. "Fan Milk International. Partner Company Case study".
- "The Impact of EU Consumption on Deforestation 2013". Study funded by the European Commission.
- Verdens Skove 2018. "Den danske sojaimports mørke skygge".
- Whitfield, L., O. Therkildsen, L. Buur and A.M. Kjær. (2015). "The Politics of African Industrial Policy – A Comparative Perspective". Cambridge University Press.
- WWF (2014). *The Growth of Soy. Impact and Solutions*.
- "The Ministry of Foreign Affairs' Strategy for The Investment Fund for Developing Countries 2017-2021" (2017).
- UNEP (2010). "Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production".

IFU's investeringer i svineproduktion, oliekræftværker og Mærsk

IFU's investeringer i svineproduktion (inkl. interne fonde)			
Projekt navn	Aktivitet/produkt	Land	Mio. kr. investeret
Regional Meat Moldova	Produktion af slagtesvin	Moldova	11,3
Dan-Farm Hungary Kft.	Svineproduktion	Ungarn	15,8
CerCa A/S	Svineavl	Cuba	2,4
DFU Agro	Produktion af slagtesvin	Ukraine	14,9
Dan-Farm Ukraine	Produktion af smågrise	Ukraine	35,6
Halychyna-Zahid	Svineproduktion	Ukraine	108,5
Perejmy	Afgrøder og slagtesvin	Ukraine	18,8
Scandinavian Farms Pig Breeding	Svineavl	Scandinavian Farms	35,3
Scandinavian Farms Pig Industries	Svineproduktion	Scandinavian Farms	166,1
Teli Pig Farming	Svinefarm og slagteri	sydafrika	43,1
Heilongjiang Asia-Europe	Farm til svineproduktion	kina	37,7
Huayan Sangshuiping Co	Svineavl	Kina	42
Coexca (Latin Pork)	Produktion af svin og svinekød	chile	84,5
			Total: 616

IFU's egne investeringer i oliekræftværker			
Projekt navn	Aktivitet/produkt	Land	Mio. kr. investeret
BWSC Benin	IPP power plant	Benin	5
Rabai Power Plant	IPP power plant	Kenya	51
BWSC Kayes Mali	IPP power plant	Mali	69,5
Asia Power	IPP power plant	Sri Lanka	10
Pedregal Power Co.	Thermal electricity plant	Panama	26,8
			Total: 162,3

IFU's egne investeringer i Mærsk				
Projekt navn	Dansk partner	Aktivitet/produkt	Land	Mio. kr. investeret
Coman	A.P. Møller-Mærsk	Expansion of terminal	Benin	117,6
Mærsk Ghana	A.P. Møller-Mærsk	Inland container yard	Ghana	58,2
APMT Kenya	A.P. Møller-Mærsk	Inland container depot	Kenya	86,8
MCC Transport Philippines	A.P. Møller-Mærsk	Feeder line service	Philippines	26,9
Poti Sea Port Corporation	A.P. Møller-Mærsk	Port expansion	Georgia	94,9
				Total: 383,4

